

George Lakoff, *Moralna polityka. Jak myślą liberałowie i konserwatyści*

Przeł. Michał Szczubiałka. Warszawa: Wydawnictwo Aletheia, 2017, 464 s., ISBN: 978–83–65680–23–5

Książka *Moral politics. How liberals and conservatives think* George’a Lakoffa, specjalizującego się w lingwistyce kognitywnej profesora Uniwersytetu Kalifornijskiego w Berkeley, doczekała się od czasu swej premiery w 1996 roku dwóch kolejnych wydań (2002, 2016). Każdorazowo uzupełniana była o nowe posłowie, będące odpowiedzią na bieżące zawiłości amerykańskiej polityki (odpowiednio: wybór George’a W. Busha na prezydenta Stanów Zjednoczonych oraz schyłek prezydentury Baracka Obamy). Pierwsza polska edycja *Moralnej polityki. Jak myślą liberałowie i konser-*

watyści stanowi przekład najnowszego wydania.

Lakoff już na wstępie zaznacza, że nie jest filozofem polityki i nie czyni żadnych założeń filozoficznych, a wyniki jego badań „wyłaniają się z empirycznych badań nad światopoglądami politycznymi prowadzonych za pomocą nauk poznawczych” (s. 38). Mają one jednak istotne znaczenie dla samej filozofii polityki jako swoistego probierza dla teoretycznych dociekań. Warto jednocześnie zauważyć, że sam autor jako naukowiec nie ustawia siebie w roli niezależnego badacza, przyznając się do swojego liberalnego światopoglądu¹ i podkreślając, że

¹ Należy przy tym nadmienić, że to, co w książce określane jest mianem liberalizmu, oznacza amerykański liberalizm polityczny (utożsamiany z poglądami lewicowymi w Europie), a nie liberalizm teoretyczny. Jak pisze Lakoff, przedstawiciele tak rozumianego liberalizmu: „opowiadają się za programami socjalnymi, ochroną środowiska, oświatą publiczną, równouprawnieniem kobiet, gejų i mniejszości etnicznych, akcją afirmatywną, prawem kobiet do przerywania ciąży itd.” (s. 37).

książka powstała po to, by liberalna strona dyskursu politycznego mogła lepiej zrozumieć sposób myślenia strony konserwatywnej².

Moralna polityka składa się z sześciu części, które można podzielić na dwie grupy tematyczne: teoretyczną i praktyczną. Pierwsza grupa, zawierająca w sobie trzy pierwsze części: *Wprowadzenie*, *Systemy pojęciowe moralności*, *Od moralności opartej na rodzinie do polityki*, stanowi metodologiczną podbudowę i przedstawia podstawowe pojęcia oraz modele wykorzystywane do opisu liberalnego i konserwatywnego sposobu myślenia. Druga grupa, obejmująca części: *Trudne kwestie*, *Podsumowanie*, *Kto ma rację? I jak to stwierdzić?*, przedstawia zastosowanie modelu proponowanego przez Lakoffa w realiach politycznych Stanów Zjednoczonych.

Zasadnicza teza rozprawy odwołuje się do dwóch koncepcji: metafory pojęciowej³ (rozwijanej przez Lakoffa w jego poprzedniej książce *Metafory w naszym życiu*, Warszawa 1988) i kategorii radialnych⁴. Zarówno światopogląd „liberalny”, jak i „konserwatywny” oscylują wokół wspólnej metafory narodu jako rodziny (stąd też bierze się zdaniem autora silny związek łączący politykę z moralnością). Odmienne są natomiast centralne kategorie dla obu światopoglądów. Konserwatyzm odznacza się uznaniem dla modelu rodziny surowego ojca (opartej na autorytecie tegoż i bezwzględnym posłuszeństwie wobec jego decyzji), gdy liberalizm premiuje model rodziny opiekuńczego rodzica (stawiającego na troskę o rozwój dziecka z poszanowaniem jego odrębności).

W dalszej części *Moralnej polityki* Lakoff wyjaśnia poglądy liberałów i konserwatystów na takie kwestie jak aborcja, dostęp do broni, kara śmierci, pomoc socjalna, środowisko naturalne, akcja afirmacyjna. Dla przykładu sprzeciw liberałów wobec kary śmierci wynika z postulatu empatii i troski o rozwój, a zasada się na argumentie, iż „jeżeli straci się osobę niesłusznie skazaną za morderstwo, w żaden sposób nie da się naprawić błędu, kiedy okaże się, że skazany był niewinny” (s. 215), a tym samym zamknie mu się drogę do dalszego rozwoju. Z kolei konserwatyzm przydziela państwu (personifikowanemu w postaci surowego ojca) prawo do karania obywatela (dziecka) z pełną surowością za jego występki. Całość rozważań posiada bogate uzasadnienie empiryczne (nauki psychologiczne, socjologiczne, pedagogiczne), czego najlepszym odzwierciedleniem jest obszerna bibliografia uporządkowana tematycznie (s. 434–460).

² Co ciekawe autor uważa, że konserwatyści znacznie lepiej zrozumieli (czy też wręcz rozpracowali) liberalny sposób myślenia. Na tę tezę wskazuje pierwotny podtytuł książki — *What conservatives know that liberals don't*.

³ „Metafora pojęciowa to konwencjonalny sposób konceptualizacji, często podświadomej, jednej dziedziny doświadczenia w terminach innej” (s. 22).

⁴ „Nie pozwalają się zdefiniować za pomocą zbioru cech wspólnych wszystkim elementom danej kategorii. Oznaczają się tym, że obejmują warianty pewnego modelu centralnego” (s. 25).

Książka przeżywa w Stanach Zjednoczonych drugą młodość, gdyż próbuje wyjaśnić swym liberalnym odbiorcom fenomen wygranej Donalda Trumpa w ostatnich wyborach prezydenckich. Sam Lakoff, wykorzystując model zaprezentowany w *Moralnej polityce*, napisał dla The University of Chicago Press krótki tekst o wymownym tytule *Understanding Trump*⁵.

*Tomasz BORYCKI**

⁵ Tekst dostępny na stronie https://www.press.uchicago.edu/books/excerpt/2016/lakoff_trump.html (06.08.2018).

* Mgr, doktorant, Instytut Filozofii i Socjologii, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie.
E-mail: tomasz.tomasz@poczta.onet.pl.

